

Dr. HOVHANNESIAN EGHIA

Magyar-örmény családok.

Gödöllő, 1940

Az eredeti mű rövidített változata

Összeállította: Kövér István. 2012

Az eredeti mű rövidített változata.

Az egyes családok leszármazási
részletei, családfái után érdeklődők:

keressék fel az

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

honlapját:

www.magyarormeny.hu

ahol további forrásokat találhatnak.

A magyarországi örmények letelepülési főhelyei : Szamosújvár, Erzsébetváros, Gyergyószentmiklós és Csíkszépvíz. Csupán e négy helyen van örmény katolikus plébániatemplom. Kimondottan örmény alapítás: Szamosújvár és Erzsébetváros, amelyek szabad királyi város címet is nyertek. Az előbbi örmény metropolis, ami egykorú írásokban Armenopolis néven is szerepel, örmény írásokban, mint Hajakaghak. Román megszállás alatt Szamosújvárból Gherla, Erzsébetvárosból Dubroveni, Gyergyószentmiklósból Gheorgheni, Csíkszépvízből Frumoasa lett. Mire e sorokat írom Szamosújvár, Gyergyószentmiklós, Csíkszépvíz visszatért az ezeréves Hazához, így egyedül az erzsébetvárosi plébánia maradt román uralom alatt.

Nagy számban találunk örményeket Kolozsvár, Marosvásárhely, Csíkszereda, Dés, Ditró és Kézdivásárhely városokban, kisebb számban pedig minden nagyobb erdélyi helységben, különösen Torda, Déva, Radnóth, Székelyudvarhely, Bethlen, Beszterce, Nagysomkút, Kraszna, Balázsfalva és Nagysármás helyiségekben. Kolozsvár és Marosvásárhely ma már nagyobb örmény központ, mint Erzsébetváros, vagy Gyergyószentmiklós.

Örmény települések találhatóak még Máramarosban és Szilágyságban.

Nagyobb számban Budapesten is élnek magyar-örmények, más helyeken csupán odavándorolt egyesekről, illetve odakerült örmény származású köztisztviselőkről lehet szó.

Az erdélyi örmény egyházközségek lélekszámban állandó csökkenést mutatnak. Szamosújvárott valamikor abszolút örmény többség volt, sőt volt idő, amikor más, mint örmény ott le nem települhetett. A világháború előtt ott közel 1400 örmény élt, ma számuk 600 körül van. Gyergyószentmiklóson kb. 350 örmény katolikus lelket számlál az ottani egyházközség, Csikszépvíz pedig kb. 260-at. Legszomorúbb a helyzet Erzsébetvárosban. Valamikor erős örmény egyházközség volt, ma már számuk kettőszázat sem tesz ki. Ez a folyamat már a békeidőben is észlelhető volt. 1911 nyarán felkerestem valamennyi erdélyi örménykatolikus plébániát, mindenütt csak azt a szomorú megjegyzést hallottam, hogy „ . . . egyre csak kevesebben leszünk!” Erzsébetvárosban a sekrestyés szomorúan mondta, hogy ha örményt akarok találni, menjek ki a temetőbe, mert ott legalább a sírkövek feliratai jeleznek egy-egy örményt.

Székesegyháznak is beillő gyönyörű templomok közül az egyházközségek immár erősen elnéptelenedtek, az összezsugorodási folyamat sajnósan még mindig nem állott meg, pedig ezeknek a községeknek az örmény jellegük különös értéket adott.

Az 1848-as szabadságharc utáni években indultak el ezekről a helyekről az örmények nagyobb tömegekben Budapest és Kolozsvár felé. Ma már elszéledtek az egész országban és örmény családnevekkel minden nagyobb városban találkozunk,

Szongott Kristóf „A Magyarhoni Örmény Családok Genealogiája” cím alatt 1898-han Szamosújvárott kiadott munkájában megtalálunk minden örmény

családnevet; sőt az Erdélyben használatos keresztneveket is, úgy a már használatban levőket, mint a már kihalt családok neveit is. A könyv bevezető részében a „Kolozsvári Ellenzék” c. lap 1894. február 11-i számából idéz, ahol ez a lap a következőket írja „Ezen neveket a tulajdonosok (örmények) tiszteltté tették a becsületes munka, a hazafiság, a szorgalom, a haza, a társadalom és az egyház terén szerzett érdemeikkel”.

Ezeket a szavakat iktatom ide én is, hiszen alábbiakban patinás nevek vonulnak fel előtlünk.

Magyarországon egyes örmény családnevek tipikusan örmény jelleget nyertek, habár azoknak csak egy kis része örmény, túlnyomó része magyar, román, vagy török eredetű szóból származik. Ezek a tipikusan örmény családnevek magyarországi örmény származást árulnak el. Keleten és Armenia területén az örmény családneveket „-ian” végződés jellemzi, Kaukázusban pedig leginkább „-ianc” végződés. Örmény vezetéknevre mutat Keleten az „-uni” végződés is, így Pakratuni, Sziruni stb. Keleten az örmény vezetéknevek „-ian” végződése is olyan jellegzetes, mint „-vics” „-off” a szerb és a bolgár vezetékneveknél.

Magyarországon tipikus magyar-örmény nevek:

Áján, Ájváz, Amberbo, Amirás, Áved, Ávédik, Ázbej, Begidsán, Bocsántzi, Bogdánffy, Csiky, Czetz, Dajbukát, Donogán, Duducz, Eranosz, Esztegár, Fáraó, Fogolyan, Gajzágó, Gopcsa, Gorove, Govrik, Issekutz, Jakabbfy, Kapután,

Kapdebo, Korbuly, Kovrig, Kritsa, Mály, Mardirosz, Mártonffy, Masztig, Mélik, Merza, Nuridsán, Patrubán, Placsintár, Pungucz, Simay, Szaruchan, Szongott, Turdsa, Urmánczy, Vákár, Vertán, Verzár, Zárug.

E neveknek csak kisebb része örmény eredetű, a nagyobbik rész magyar, török, román. Ez a felsorolás nem teljes, hiszen van még sok tisztán örmény eredetű név, de kevésbé ismertek, továbbá van sok magyar hangzású név is, amely mögött számos hírnévre szert tett örmény családot találunk, így Antalffy, Karácsonyi, Ágoston, Lengyel, Lukács, Sárga, Cifra, de ugyanezen névvel igen sok nem-örmény származású családot is találunk, miértis nem mondható, hogy a köztudatba mint tipikusan örmény nevek mentek át,

Alfabetikus sorrendben ismertetem a ma is élő örmény családok neveit, kihagyva az alig egy-két tagot számláló, kevésbé ismert családokat. Általánosságban hivatkozom Szongott Kristófnak már idézett alapvető munkájára, amely az örmény név kérdésével a lehető legnagyobb részletességgel foglalkozik. Sok névnél kútfőül használom ezt a munkát, és ahol a név eredetét illetően álláspontom eltérne, Szongott Kristóftól, azt külön kiemelem. A kihalt, illetve csak kevés tagot számláló és kevésbé ismert örmény családok neveit a felsorolás végén külön sorolom fel.

Szongott Kristóf az említett könyvében 1235 családnevet dolgozott fel a legnagyobb részletességgel, régi anyakönyvek, jegyzőkönyvek és egyéb okmányok figyelembe vételével. Az örmény nevek összeállítása körül hervadhatatlan érdemeket szerzett, mert a munkát még idejében végezte, amikor a nevek eredete

tére való visszavezetés biztosabban megtörténhetett, különösen az örmény letelepülések területén, sok régi okmány birtokában.

Hogy az örmény családnevek felsorolása teljes legyen, a Függelék végén Szongott Kristóf összeállításában sorolom fel a kevésbé használatos, valamint a teljesen kiveszett neveket, még azokat is, amelyekre ma még az örmény letelepülési helyeken sem emlékeznek vissza az emberek.

* * *

A. Á.

Antalfi, Antalffy. Szamosújvári eredetűek az Antalffyak. A név előfordul a nem örmény családoknál is. Antal névnek az örményben „Anton” felel meg. Ezért szerepel az Antalffy név a régi feljegyzésekben „Antonás” alakban is. Az örmény származású Antalffyak ma már kevesen vannak.

Ábrahám. Eredetileg keresztnév lehetett és idővel vezetéknévvé vált, Pattantyús előnévvel kivétel nélkül örmények. Több közéleti férfit ismerünk e néven, politikust, tanárt, ügyvédet stb.

Ágopsa. Agop (Hagop) és dsan szavakból lett. Hagop=Jakab, dsan=lelket jelent törökül. Keleten az örményeknél gyakran találkozunk ilyen eredetű örmény nevekkal, így: Ohandsa, annyi mint János lelke, Aghadsan,

Hagopsa. Az „n” betű elmaradásából lett Agopdsan-ból, idővel Ágopsa. (-dsan, -sa végződésnek megfelel). Nincs összefüggésben a perzsa „sah” szóval, mert keleten a dsan és dsa formában használatos, nem „s” hanggal, hanem mindig „tse” hanggal.

Ágoston. A, keleti örményeknél kevésbé használt keresztnév, amiből Erdélyben vezetéknév is lett. Miután e névre ismételt névmagyarosítások történtek, csak az örmény-katolikus plébániák területéről való leszármazás engedhet vélelmet örmény eredetre.

Áján. Török szó, vezetőt, előljárót jelent. A család szamosújvári.

Ájváz. Török szó jelentése: a cselédség feje; ispán. Török pasák háztartásában voltak ájvázok. Keleten is gyakori vezetéknév Ajvazian érsek és fivére Ajvazovszky, a híres tengerfestő. A család erzsébetvárosi. Szongott tévesen vezeti vissza e nevet az „ajváh”-törökül birsalmát jelentő szóra.

Ákoncz, Ákontz. Görög szó jelentése: dárdavető (akontisztész). Gyakran fordul elő kettős családi név alakjában: Ákontz-Kövér, Ákoncz-Manug. Szongott szerint a család egyik része 1789-ben a nevét Szebenire változtatta, másik része pedig Fark nevet vette fel. Gyergyószentmiklós egyik legrégebbi örmény családja. Az ottani örmény katolikus templom megépítésekor - 1733-ban - az egyháztanács elnöke Ákontz Tódor volt. A régi egyházi anyakönyvekben a család Krikorian (Gergelyfi) néven is szerepel. Híres

orvosokat adott a család. Velencei Mechitarista Rend egyik érseke Ákontz-Kövér István volt.

Álács. Szamosújvári család. Szongott szerint Álács és Rátz egy család. Ma már ritkábban fordul elő ez a családnév.

Alexa. Minden valószínűség szerint az örmény Alikszan-ból lett (=Sándor; alexis=görögül oltalmazó). Előbb keresztnév, utóbb vezetéknevvé lett. A család szamosújvári; a város alapításakor a terveket Alexa nevű mérnök készítette el. A város jelenlegi örmény katolikus plébánosa Alexa Ferenc, akit 1914-ben szenteltek fel örmény katolikus pappá Rómában. (Az ottani „Propaganda Fide” papnöveldeben végezte áldozó papi tanulmányait). Az Alexa család több örmény-katolikus papot adott, innen Alexa Derder, Der-Kirkor (Pap Gergely) Alexaian stb. nevek is. A család egy része Elekesre magyarosította nevét.

Ámberbo. Magyarországon a család kihalt félben. Torda vidékén élnek kevés számban Ámberbo-k. A háború előtt Erzerumban élt Amberbo Mózes, magyarországi származású örmény katolikus püspök. Amberbo jelentése: ambar=kamra, raktár, ambarabed=raktárfőnök örményül ; amharabah=raktárőr. E szótöből alakulhatott a név. Szongott szerint a perzsa amberbuh=jó illat - szóból ered.

Amirái, Amirás. Arabul emr, omr=parancsolni, emir=parancsnok. Törökországban „armira” szultáni tanácsost, rangot és előkelő címet jelentett, mint a „cselebi” szó is, Amirá-ból alakult Amirás. Keleten is ismeretes az Amirajan név. Szongott szerint az erdélyi örmények az Emericus név kifejezésére használták az Arcírás nevet. Ugyanezen eredetre vezethető vissza Amirovics név is. Kaukázusban Amirov hírneves család.

Anieczhi. Örmény jelentése Ani városbeli; „czi” rag a városnevek mellett odavalót jelent. Így Áni-eczi, Botosan-czi, Gamen-czi, Úrmán-czi stb. Az Anieczhi név Anierdsi alakban is előfordul, valamint Anyegdsi alakban.

Ánton, Ántonás, Antonovics. Antal névből alakított vezetéknevek, részben magyaros, részben szlávok képzővel.

Aszvadur. Asztvadz=örményül Istent jelent; Asztvadzadur=Istenadta, szláv formában Bogdán; Aszadur, Aszvadur ennek népies megrövidítése; Keleten ma is ily módon rövidítik meg ezt a nevet és Asztvadzadur helyett egyszerűen Aszadurt mondanak. Eleinte csak mint keresztnév szerepelt.

Ávák. Örmény szó, jelentése fő, vezető, nagy. A húsvéti nagyhét napjait „ávák” szóval jelölik, így avak-sapat=nagyszombat. Ahol több pap működik, ott a vezető pap címe ávák-erec (erec=pap).

Áved. Örmény szó, jelentése „jó hír”. Avedaran=jó hírt tartalmazó, azaz evangelium.

Ávédik. Áved szó többese, jelentése: jó hírek. A név Keleten is használatos Avedikian és Avediszian alakban, ismert családnevek. Magyarországon két Ávedik család van, az egyik Erdélyből származik (Erzsébetváros) az anyakönyvekben „stambulci=konstantinápolyi” névvel van jelölve. A másik Újvidékről, ahová 1739-ben Belgrádból 40 örmény család menekült a törökök elől. Lengyelországban, főleg Lembergben is éltek Ávédik-ek. Dr. Ávédik István orvos, Ávédik Lukács esperes és dr. Ávédik Simon kúriái bíró emlékét Budapesten a II. kerületben az „Ávédik utca” örökíti meg. Bécsben pedig dr. Ávédik István orvos (szül. Újvidéken 1804-ben) emlékét a XIV. kerületben örökítették meg egy róla elnevezett utcával.

Azbej, Azbé. Török szó: athbej=lófő, lovas parancsnok, ath=ló. Örményül aszbed=nemes, parancsnok; Ázbej ezek egyikéből alakulhatott ki. Gyergyószentmiklóson élnek Ázbé-k. Az erzsébetvárosi ág Károli-ra magyarosította nevét.

B

Babig. Bab=nagyapa örményül, babig=nagyapus. (-ig kicsinyítő rag). Keleten Babigian gyakori vezetéknev.

Bajáczi. Baja-czi=Bajából való. Baja romániai helység a régi magyar halárhoz közel. Baja románul bányát is jelent, „-czi” örmény rag származási hely megjelölésére, odavalót jelent. Bajáczi név magyarra fordítva=Bányai, Bajá-ból való, bányából való. Szongott szerint a Bányai család Nagybánynán lakott és e városról nyerte a nevét, ami Bánójian alakban is előfordul.

Balta. Szamosújvári család, magyar nemességet kapott. Szongott a nevet az oroszországi Balta község nevére vezeti vissza és Ohaneszian nevű család megjelölésére szolgált.

Bányai. Bájáczi család magyarra átültetett neve. Szamosújvári család. Ennek a családnak tagja volt Bányai Elemér (Zuboly.) Lásd fentebb Bajáczi nevet. Régi írásokban Bajáczi és Bányai együtt is szerepel, így egy helyen „Bajáczi másképp Bányai.”

Bárány. Baron szóból fejlődött ki. Az értelmiséghez tartozó férfinak az örmény nyelvben „baron” megszólás jár, urat jelent. Baronból Bárány lett és később az anyakönyvekben ezt a Bárány nevet visszaörményesítették tévesen Karimisz-re, ami bárányhúst jelent. Az örmény származást csupán a Szamosújvári eredetű „Bárány”-okról feltételezhetjük.

Batrin. Szamosújvári család, románul öreget jelent. Azonos Dzerig családdal, ami örményül ugyancsak öreget jelent,

Beczás, Beczási. Szongott szerint Beregszászból valót jelent, a középső szótag kihagyásával alakult ki. Beregszász-czi=beregszászi. Beregszászból lett Beszás majd Beczás, illetve Beczási.

Begidsán. Begdsi - törökül - őrt, éjjeli őrt jelent. Az örmény névképző rag hozzáadásával: Begdsian, amiből Begidsan lett. Örmény formában Bahagian is szerepel, „bahag” örményül őrt jelent; szamosújvári család. (Lehetséges, hogy bejdsan-ból alakult ki ez a név. Bejdsan, begdsan=uram-lelkem, bej=úr, -dsan= lélek törökül; Beg-dsanból Begidsan.)

Belcsug. Szamosújvári család. Szongott szerint román szó, bőséget jelent. A szó végződése viszont örmény eredetre mutat (ug= kicsinyítő rag).

Beteg. Eredetileg Betag, Bethag, Betheag alakban szerepel. Bethag örményül méhkast jelent. Nincs adat, amely szerint ez a név „betegségre” volna visszavezethető.

Bocsánczi. Botusan-czi, azaz Botusanból való. Botusán moldva város, ahonnan sok örmény jött át Erdélybe. Úgy Szamosújvárt, mint Gyegyószentmiklóson élnek Bocsáncziak. A név Botosam, Botusanczi alakban is szerepel. A család magyar nemességet nyert.

Bogdán, Bogdáni, Bogdándi. Szláv nyelven „istenadta”, így az örmény Aszadurnak, a görög Theodornak felel meg.

Bogdánfi, Bogdánffy. A család neve eredetileg Bogdán volt. Moldvából vándorolt be a család őse Vajdahunyadra és pedig még a nagy örmény bevándorlás előtt, Apafi Mihály fejedelemtől 1667-ben magyar nemességet kapott a Bogdánffy család, előneve „vajdahunyadi”. Bogdán Miklós vette fel a Bogdánfy nevet. Szongott említi, hogy 1782-ben a szamosújvári örmény templom tornyának felépítésénél Bogdánfy Gábor volt a munkafelelős, akit egyik helyen Gabriel Bogdánfian-nak, másik helyen Gabriel Gajzagoiannak neveznek a feljegyzések. ebből arra következtet, hogy a Bogdánfy és Gajzágó egy család.

Bor, Boór, Borbíró. Erzsébetvárosban és Gyergyószentmiklóson éltek. A név szerepel Boros alakban is. Örményes alakban Kinovian Kini=bor, Kinov=boros, részeg. Az erdélyi örmények között a Borbíró név is előfordul, örmény anyakönyvekben Borbirojan, Borbirovjan alakban is.

Budzát, Buzát, Buzáth. Szongott ezt a nevet román szótöből származtatja, ami ajakot, ajakost jelent.

Buslig. Örmény hangzású név, Szongott szerint „rövidlátót” jelent.

C. Cs.

Chácsig. Chács örményül kereszt, chácsig=kis kereszt; gyakori keresztnev leten, megfelel Keresztélynek. Keresztnévből alakult idővel vezetéknevvé, ami ma már nem fordul elő, mert a család kihalt.

Charib. Charib törökül idegent, bevándoroltat jelent, de kizárólag férfiakra alkalmazzák e szót, így bevándorolt, magányos iparosokra, tisztviselőkre stb. .. Megkülönböztetett névül szolgált eleinte és pedig a meglevő vezetéknev mellé, idővel az eredeti vezetéknev kiesett és a megkülönböztető névből lett a vezetéknev. Ez a név ma már alig fordul elő. Azonos a Harib névvel. Leginkább Lengyelországból bevándorolt örmény családokat jelölték meg külön Charib, Harib melléknévvvel.

Cheul. Szamosújvári örmény család. A név Chevul alakban is szerepel

Capdebo lásd Kabdebo-t.

Császár. Csikszépvíz, Erzsébetváros, Marosvásárhely, Dés városokban élnek örmény származású Császár nevűek. Csak az örmény katolikus plébániák területéről való leszármazás esetén feltételezhető az örmény származás. A család neve eredetileg Chontikhar volt, amit Császárra magyarosítottak.

Csausz. Törökül „csaus” parancsnokot jelent, ma az örmestert nevezik csausnak. Örmény anyakönyvekben a név „csaus” alakban szerepel, idővel vál-

tozott Csausz-szá. Simai család egyik ágának volt ez a megkülönböztető neve. Csausz Márton híres orvos és egyetemi tanár volt.

Csiki, Csiky. Mindenesetre csíkmegyeit jelent. A „Csiki” név leginkább örmény eredetre mutat, habár vannak nem örmény származású Csiky nevűek is. Nagyszámú család. Erdély legtöbb városában találkozunk Csiky névvel, legtöbbit Gyergyószentmiklóson, Erzsébetvároson és Kolozsvárt. A család egyik ága nemességet is nyert. Csiky Gergely hírneves író. Régebben örmény anyakönyvekben Csukczi név is szerepel, ami ugyancsak Csíkit, csíkmegyeit jelent.

Czárán. Dél-Magyarországba költözött erdélyi örmény család. Erdélyben, Erzsébetvárosban élnek még Czáránok. Egyik ága magyar nemességet kapott. Moldovából vándorolt be a család Erdélybe, onnan pedig egy része Dél-Magyarországba ment.

Czetz. Jellegzetes örmény családnév; elég nagy számban élnek Erdély különböző városaiban, ahová Szamosújvárról költöztek be. Czetz János 48-as tábornok.

Czifra, Cziffra. Az erzsébetvárosi és a gyergyószentmiklósi örmény katolikus plébániák területéről jutottak Erdély különböző városaiba. Örmény anyakönyvekben Czufra alakban is szerepel.

D

Dajbukát. Román eredetű szó, jelentése „adj gabonát”. Eredetileg gabonakereskedő család megjelölésére használtatott. Jellegzetes magyar-örmény családnév, valamennyi erdélyi örmény katolikus plébánia területén találkozunk Dajbukát névvel. Eredetileg megkülönböztető név volt és Dajbukát Ágopsa, Dalbukát Zakhariás nevű egyének voltak.

Dániel. Eredetileg előnévből alakult a családnév. A család egy része nemeséget nyert „szamosújvárnémeti” előnévvel, Dániel Ernő v. kereskedelmi miniszter pedig báróságot.

Dávid. Székely vidékeken előforduló örmény családnév.

Deák. A kántor megjelölésére használt szó, amiből később családnév lett.

Derder. A lelkészt, a plébánost nevezték „derder”-nek és keleten a nem egyesült örmények ma is ezzel a névvel jelölik meg a papot, ami der=úr szónak megkettőzéséből lett.

„**Der**” több családnév elején szerepel, Der Kirkor - Pap Gergely, Der Szimon - Pap Izsák stb. Der szócskával keleten a családnevekben gyakran találkozunk, így például Der-Haltopian, ami ott használatos, ahol valamelyik

papnak leszarmazójáról van szó. (A nem - egyesült örményeknél az alsópapság házasságot köthet.) Ha a lelkész neve Haltop volt, őt Der Haltopnak, azaz Jakab tisztelendő úrnak szólították, gyermeke pedig Der Haltopian családnevet vehette fel és ez a név átment a további leszarmazókra is mint vezetéknev.

Dobál. Törökül topál sántát jelent, így topál Ahmed=Sánta Ahmed. A kezdetleges név-viszonyok mellett keleten még jelenleg is így keletkeznek családnevek.

Dobos. Magyar szó, szamosújvári család.

Dobribán. Dobrak=zsák, tarisznya. A „ban” képző örményül foglalkozást jelent (így például tur=ajtó, Trneban=portás, Bardez=kert, bardizban=kertész). Dobribán=aki a zsákokat őrzi, kezeli. Nincs összefüggésben a szláv „dobre=jó” szóval.

Dondon. Szongott eredeti magyarázatot ad: Der Chacsadur és Der Ohanesz családok összeházasodtak, a Csacsadur és az Ohanesz neveket kihagyva a két Derből Derder, abból pedig szlávos formában (Der-Don) Dondon lett. Megjegyzem, hogy don örményül ünnepet jelent.

Donogán, Donagán. Don=ünnep; donagan=ünnepi, ünnepélyes örményül.

Donszki, Donszky. Jelentése Don vidékéről való.

Dragomán. Tolmácsot jelent. Idegen szó, örmény alakban tharkman=tolmács.

Duha. Gyakori név; csak az erdélyi örmény plébániák területéről való származás adhat vélelmet örmény eredetre. Jelentése vitás, mert ez a név magyar, tót, román és szláv vidékeken is előfordul.

Duducz. Szamosújvári család. Előbb keresztnév volt, idővel vezetéknevvé alakult. Szongott a nevet „duducz=sokat fecsegő, bolondost” jelentő szóra vezeti vissza. Dudu szóval a nagyanyót jelölik. Duducz további kicsinyítés, így lehet „vénasszonyos”.

Dzárug. Zárug alakban is szerepel, magyarázatát lásd ott.

Dzerig. Dzer - örményül - öreg. Dzerig kis öreg. Szongott kutatásai szerint ugyanaz a család Dzerig és Zárug átírással is szerepel, -ig és -ug kicsinyítőragok.

E

Elekes. Alexa név magyarosított alakja.

Ember. Szongott „embej” - „ebe” török szóból származtatja, ami nagyanyót, dajkát jelent. Embej név is előfordul Erdélyben.

Eranosz. Görög eredetű szó, főnököt, vezetőt jelent. Erani örményül boldogot jelent.

Erszényes. Dobribán név magyarosított alakja.

Esztegár. Románul stegar=zászlóvivő, ebből a szóból lett Esztegár. Több régi, szamosújvári okmányon Stegar alakban is szerepel a név.

F

Fáraó. Az egyiptomi fáraó örmény átírásban pharavon. Szamosújvári iratokban faravonian név is előfordul. (-ian családnév képző rag) Ezzel azonos a Fáraó név.

Fehér. Eredetileg a család neve Dsermag volt, ami örményül fehéret jelent. Ezeknél a magyarra fordított neveknél a származás megítélése csak a legnagyobb óvatossággal történhet meg.

Fekete. Ritkábban fordul elő az örmények között. A család eredeti neve Szievmitkó volt, ami örményül fekete eszű, de egyúttal feketefejú, fekete-hajú jelzésre szolgál. Emellett szól az, hogy Nyegrucz és Karakas (=törökül feketehajút jelent) alakban is szerepel ez a családnév.

Flóra. Várteresz=rózsaarcú örmény családnév románra történt átfordításával keletkezett a név. Előfordul Floria, Florian alakban is.

Fogolyan. Eredetileg Fugulyan alakban. Szongott a román fug=futó szóra vezetett vissza akként: fug-=futó, fugul a futó, hozzá a családképző rag: -ian, Fugulian, Fuguljan, majd Fogolyin. A név Fogulan, Fegulan alakban is előfordul. A család egyik része Kandra nevet vette fel, egy másik része pedig Forgácsra magyarosította a nevét.

G

Gajzágó. A régi örmény nevek között gyakran találkozunk Gagh, Gah jelzővel, ami örményül sántát jelent. Így pl. Gah Lukács, Gagh Márton stb. A gh torokhangot sok helyen „h”-nak ejtik ki. Szakó az örmény Szahagnak népies formája (így Margosz helyett Margó, Mardirosz helyett Mardo, Mrdo stb. . ,) Szahag Izsákot jelent. Gagh Szakó tehát Sánta Izsák. Gagh-Szakó, Gáh-Szákóból lett Gajzágó. A sok módosítás ellenére ez a név örményhangzású ma is annyiban, amennyiben Gajdzág-villámot jelent. Egyesek ez utóbbi magyarázatot fogadják el és hivatkoznak arra, hogy az egyik, Itáliába került Gajzágó neve olasz alakban mint „Fulgore” szerepel, török nyelven pedig Yildirim-nek van jelölve, ami ugyancsak villámot jelent. Szamosújvárott az örmények Gajzágót hosszú évtizedekig Gagh-

Szákónak ejtették ki, ekként hívták a Gajzágókat, az ottani anyakönyvekben a név Gág Szákó, Gáj Szákó, Gaghszákó alakban is szerepel.

Gábrus. Gábriel névből lett, annak kicsinyítő alakja.

Gál, Kál, Kail. kail örményül farkast jelent, Kailból lett Kál, majd Gál, ami azonos úgy a Farkas, mint Wolf családnévvel. Átalakulhatott Gágh szóból is, ami sántát jelent. Az örmény „gh” torokhangnak a görögben „l” felel meg, így Levontes=Ghevont. Gághból ilyen átírással Gál lesz.

Gamenczi. Kamenec lengyel város, egyike volt a legnagyobb örmény letelepülési helyeknek, ahonnan idővel többen jöttek át Erdélybe. „-czi” örmény rag, megfelel a latin - iensis - nek. Kamanec-czi=Kámanecből valót jelent, ebből lett Gámenci.

Gáspár. keresztnévből alakult vezetéknév, eredetileg Gáspár volt.

Garábed, Garabeth. Örmény keresztnév, vezetőt jelent. Keresztelő Szent Jánost értik alatta. Keleten ma is igen gyakori név. Szurp Garabed híres búcsújáróhely volt Kis Ázsiában, ahová még a mohamedán kurdok is jártak.

Gergely, Gergelyfi, Gergelyffy. Az örmény Krikor - népies alakban Kirkor - Gergely keresztnévből lett, lásd Kirkosa-t is. Kirkor=Gergely az örmé-

nyek között gyakori keresztnév volt, hiszen védszentjük Világosító Szent Gergely.

Gogomán. Szamosújvári család. Eleinte mint megkülönböztető melléknév szerepelt, román eredetű szó. A család egyik része Tódorfira magyarosította nevét.

Gopcsa. A szó örmény jelentése gomb. Szongott szerint Ágopsa (l. ott) névből alakult át az „á” kihagyásával.

Gorove. Örményül „gorovi”=-erőst jelent. Egyik ága nemességet kapott.

Govrik. A család egy része Govrig-nak, sőt Kovrig-nak írja nevét, egyesek szerint a török „gevrek”-re vezethető vissza, ami tojásos tésztából készült peracet jelent. Román nyelven is Kovrig=perec, e szót a románok is a törököktől vették át. Mivel a gevrek belül szivacszerű és könnyű a török „gevrekcsi”-nak nevezi azokat, akik sokat és feleslegesen, tartalom nélkül beszélnek. Lehetséges, hogy Govrik név Gorove-ből lett. Gorove=erős, Gorovig=a kis erős, Gorovig-ből lett idővel a mássalhangzók felcserélésével, ami gyakori jelenség, Govrig, majd Kovrig. A Govrik család egy része nemességet kapott. A név mindenestre örmény hangzású.

Görög. A görögöt az európai Törökországban „urum”-nak, azaz rómainak nevezik, az örmények pedig „horom”-nak, horom alatt csak a törökországi

görög értendő, míg a görögországi görögöt a törökök „iunan”-nak, azaz ioniaina nevezik, az örmények pedig „hujn”-nak. Horom, Honan=(iunan) magyarországi örmény családnevek voltak, ezeknek a magyaros „Görög” felel meg, idővel arra fordították le a nevet.

Gyergyai. Gyergyóból valót jelent, ritkán előforduló magyarörmény név.

Gyergyánfi, Gyertyánffy. A család neve valamikor Dserak volt, ami örményül fényt, gyertyát jelent. Szeme világa=acski dserake. Ennek fordításából lett Gyertyánfi, Gyertyánffy. Nemességet nyert.

H

Hákovits. Előfordul Hankovits alakban is, sőt Hánkovicsian formában is. Hankó név további alakításából keletkezett név.

Hari, Harry. Szongott szerint Chárib, Hárrib névből lett, az utolsó betű elhagyásával.

Harmath, Harmat. Magyarra fordított családnév. Szamosújvári anyakönyvekben „Harmat alias Motoz” bejegyzés található, Motoz lengyelül harmatot jelent. Szongott szerint Harmat név Motoz magyar alakja, miértis eredetileg Lengyelországból bevándorolt család.

Haraga, Haragai, Hátága. Szamosújvári család. Szongott „hara-ga” örmény szavakra vezeti vissza, ami „mindig meglevőt”, örökkévalót jelent. Ámde egész mondatokból nem igen szoktak nevek kialakulni.

Harib. Idegent, bevándoroltat jelent törökül; lásd Charib nevet.

Hollósi, Hollósy. A Korbuly család egyik megmagyarosított neve. Nemességet nyert.

I

Issekutz. Iszaak (röviden Szahak) örményül Izsák. Utz kicsinyítő rag, Iszabak-utz=kis Izsák. Ebből lett Issekutz. A név Szekutz, Issekutz, Izsekuczján, Iszikutz alakban is előfordul. A család több ága kapott nemességet.

Izmael. A név eredetileg Izmaelezi volt, azaz Izmail-ból való. (Romániai város.)

Izsák. Szerepel Izsáki, Izsáky alakban is.

J

Jagamas, Jagamast. Désen, Szamosújvárott előforduló név. A legkülönbözőbb alakokban fordul elő ez a név, így Jogomos, Jagomos, Jogomosján és rövidítve még Gomosta alakban is.

Jakab, Jakabb. Keresztnévből lett családnév. (Jakabb Bogdán képviselő.)

Jakabfi, Jakabffy. Nemességet nyert család. Jakab örményül Hagop; a név Hagopfi, Ágopsa alakban is szerepelt korábban. Jakabfi név a szamosújvári anyakönyvekben már 1768-ban előfordul. (Szongott id. munkája, 88 old.)

K

Kapatán. A család egy része Lászlóffi, Lászlóffy néven is szerepel és pedig már a XVIII. sz. végén. Lászlóffy-ak magyar nemességet nyertek. A név Kapitán alakban is szerepel. Kapitán alatt hajóparancsnok is érthető, valamint hadseregbeli kapitány.

Kapdebo, Kabdebo. Román szó, ökörfejet jelent. A család nemességet nyert. Előfordul Capdebo alakban is. Szongott szerint Bogdán család egyik része nagykereskedést űzött marhákkal, amiért a család címerében levő ökörfejről Kapdebonak neveztetett.

Karácsony, Karácsonyi. A csatád egy része nemességet nyert, sőt egyetlen örmény család, amelynek egyes tagjai grófi rangra emelkedtek. Az örmény nyelven Krecsuniannak nevezik a családot. Ez a név is a legkülönbözőbb formákban fordul elő, így Karátson, Karácsonyi, Karácsony, Karácson és Krecsunian.

Kasza, Kosza, Khosza. Szamosújvári család, magyarra fordított neve Kópár, a név eredetileg Kosza.

Katona. Magyarra átültetett név, csak örmény alapítású városokból való lezármazás esetén vélelmezhető az örmény eredet.

Kazacsai, Kazocsay, Kozocsa, és szerepel Kozocsay alakban is.

Kendov. Erzsébetvárosi család, előfordul Khendov, Kendof alakban is. Szongott szerint jelentése kopasz.

Keresztes, Keresztesi. Az erdélyi örményeknél a XVIII. században gyakori volt a Chacsig név, ami kis keresztet jelent (chacs=kereszt) Ennek magyarra fordításából lett a Keresztes név.

Kirkosa, Kirkos. Krikor=Gergely, népiesen Kirkor, -csan, -csa rag hozzáadásával (lásd Ágopsa-t) lett idővel Kirkorsa, majd Kirkosa, amit a család egyik része Gergelyfi-re magyarosított.

Kis, Kiss. Szongott szerint Bizdi örmény név magyar fordítása. Bizdig örményül kist, kicsit jelent; Bizdigből lett Bizdi. Összefüggésbe hozza Ázád családdal is. Ázád örményül szabad-ot jelent. Szabad törökül Kisi.

Kopár Kosza. A család magyarra fordított neve.

Kopasz. Előfordul Kopacz, Kopocz alakban is.

Korbul, Korbuly. Magyar nemességet nyert a család. Egyik ága a nevét Hol-lósy-ra magyarosította. A név régi anyakönyvekben Korbuja, Korbul, Korbuly, Korbulyan alakban is szerepel.

Kovrig. Lásd Govrikot. A család neve Szongott szerint eredetileg Haraga volt és Ambrus, Haraga; Kovrig család egy család.

Kosztin, Kosztánda. Mindkettő Kontantinusból lett, amit örményben Kosztan-nak mondanak.

Kozocsa. Lásd Kazacsay.

Kövér. Régebben szerepelt Kövérjan és Kiuvirján alakban is, magyarra fordított név, Ákontz család egyik része Ákontz-Kövér kettős névvel szerepel. A család több ága is nemességet kapott

Kritsa, Kricsa. Cirilből lett. Ciril=Kiril, csan-csa raggal Kirilcsan (régí írá-sokban ebben az alakban szerepel). Kirilcsából lett Kritsa. Szongott ezen

következtetését alátámasztja az a tény, hogy XVIII. században a név még Kirilcsa-alakban szerepel. A -csan -csa magyarázatát lásd Ágopsa névnel.

L

Láda, Lá dai. Magyar szó. Örményül láda=Szendug. Lásd Szongott nevet.

László. Szamosújvári család. Kapatán, Lászlófi, Lászlóffy családdal azonos.

Lászlófi, Lászóffy. Lászlójan, Vaszilján alakban szerepel régi iásokban a név. További magyarosítással Lászlófi, Lászlóffy lett belőle.

Lázár. Az örmény Ghazar (Chazar) magyar alakja. Nemességet nyert.

Lengyel. Lengyelországi származásra valló név, Ilách alakban is szerepel. Lech örményül lengyelt jelent. Nemességet nyert az egyik ága.

Leon. Leo, örményül Levon-ból lett. Örmény nyelvű anyakönyvekben Levonian alakban is szerepel, Levonian intézet Rómában, XIII. Leo alapítása.

Lukács. Az egyik legelőkelőbb örmény család, nemességet nyert. Kiváló államférfiakat adott a Luács család.

Lukácsi, Lukácsy. Lukácsból alakult.

M

Máli, Mály. Mál örményben is használt török (eredetileg arab) szó: árút, vagyont jelent. Mál-li (török -li rag, -os, -as) vagyonost, gazdagot jelent.

Málnási, Málnásy. Málnásból való. Ma Gyergyószentmiklóson élnek Málnásiak. A név Mánási alakban is előfordul.

Mánya. Szongott rámutat arra, hogy Manugian Kristóf ugyanazon régi okmányon Christophoros Mánya néven is szerepel. Manug örmény név, kis fiút jelent; Manug, Manugian, keleten ma is használatos kereszt-, illetve vezetéknév.

Máramarusán. Mármarosianból lett, ami máramarosit jelent.

Mardirosz. Martir, vértanú örményül; gyakori keresztnév az örményeknél ma is és pedig annyira, mint nálunk István, Lajos stb. nevek.

Márnai. Szamosújvári család, a név eredetileg Márne volt.

Mártonfi, Mártonfy, Mártonffy. Mardirosz örmény keresztnevet magyarosan Mártonnak írták. (A velencei Szeret Mózes templomban egy örmény kereskedő van eltemetve, sírkövén neve latin betűkkel Martinus, örmény betűkkel Mardirosz szerepel. Mártonfi=Mardiroszian, azaz Mardirosz fia. A család nemességet kapott. Mardirosz mártírt, vértanút jelent.

Mechitarian. Mechitar örményül vigasztaló, gyakori keresztnév örményeknél. Mechitarian=Mechitar fia. Előfordul Mechitarean alakban is és Keleten ma is előforduló családnév.

Mélik, Melikh. Arab szó, törzsfőnököt, családfőt jelent, sőt bizonyos vonatkozásban fejedelmet jelent ; vallási vonatkozásban az angyal szó kifejezésére is használják, gyergyószentmiklósi család. Melikian keleten ma is előforduló vezetéknev. Kaukázus népeinél, különösen a georgiaiaknál igen sok a „melik”, akik fejedelmi ősökkel dicsekednek.

Merza. Mirza perzsa nyelven előkelő urat, herceget jelent, valamivel magasabb rang, mint a khán. Mirzából lett Merza. Régi írásokban Mirza alakban fordul elő. A mirza szó mint cím az örményeknél is használatos volt. (Mirza, Mrza, Merza)

Meskó. Erzsébetvárosban élő család. Wolf család egy része Meskónak is írja magát. Szongott e névnek igen érdekes magyarázatot ad, Egy váltót talált 1772-ből, amelyen ugyanazon váltóadás nevét Melkon-nak és Mesko-nak

írta alá. Az örmény 1 (lion) betű és s (sa) betű nagyon hasonlít egymásra, könnyen összetéveszthető a kézírásoknál. A név eredetileg Melkon volt, abból elírás folytán lett volna Meskon, majd Mesko. Melkon örmény keresztnév, Melkonian családnév, keleten ma is használatos, jelentése Melchior.

Miklósi. Használatban Miklósy alakban is szerepel, gyergyói család,

Minász. Keresztnév, ma is használatos keleten, Minaszian alakban családnév.

Miron. Meron, müron az a szentelt olaj, amellyel a keresztelés után a csecsemőt megkenik, konfirmálják. Mint keresztnév előfordul keleten is. A szó görög eredetű. Ha valakiről azt mondják, hogy nem maradt rajta már meron, azt jelenti, hogy erkölcsileg lecsúszott ember.

Misug. Örmény szóból lett, ami középezt, közép nagyságút jelent, például közepes magasságú ember=micsug mart.

Moldován. Moldvai, Moldovian alakban is szerepelt ez a név. Előfordul a Moldovczi név is, ami ugyancsak Moldová-ból valót jelent.

Molnár. Csak az esetben vélelmezhető örmény leszármazás, ha valamelyik erdélyi örmény plébánia területéről származik.

Muradin, Murad. Murad keresztnév úgy örményeknél, mint törököknél; arab eredetű szó és vágyat, óhajt jelent. Gyakori keresztnév és Muradíán alakban vezetéknév most is keleten. Szamosújvári család.

N

Násztur. Nestor elferdített alakja, seniort jelentett eredetileg, így azonos volna Dzerig családdal. Szongott szerint Kapatán, László, Dzerig, Násztur egy család.

Negrucz, Nyegrucz. Neger kicsinyítő raggal. Negerucz, Negrncz. Jelentése azonos Fekete, Szév-mitko (fekete, azaz sötétfejű, barnahajú) vezetéknévvel

Nigol. Miklós örményül Nigoghos, de rövidítve keleten is Nigholt mondanak. Eredetileg keresztnév volt. Gh és l hangok váltakozósat lásd Gál névnel!

Novák. Szongott szerint Avak volt a család eredeti neve és Novak, Avak, Donovák egy család. Nemességet kapott.

Nuridsan, Nuritsan, Nuridsány. Nur arabul világosság, fény, dsán=lélek; Nuridsan=világosság lelke. Használják e szót „lelkem, szemem fénye” értelmében is. Keresztnév ma is keleten. Nur szó arab nevekben gyakran fordul elő, így Nureddin. Nurichan szóval csak az esetben hozható összefüggésbe, ha a nevet „Nurikhán”-nak ejtették volna ki.

O. Ö.

Osztian. Keleten is előforduló családnév. Szamosújvári örmény család. Szongott a román Ostean-ból származtatja, ami katonát jelent.

Ötvös, Ötves. A család eredeti neve Voszgerics, Oszkerics volt, ami örményül aranyművest jelent (vosgi=arany). Szamosújvári és erzsébetvárosi család. A nevet Ötvesnek is írták. Voszgericsian családnév keleten ma is gyakori. Oszkerics családnak szászok által lakott vidékre került tagjai nevüket Goldschmied-nek írták. Eleinte a név megkülönböztető melléknévül szolgált.

P

Pakulár. Szamosújvári család. Szongott Pecurariusra vezeti vissza, mert Pecurial, Pekurár alakban is előfordul.

Pap, Papp. A család eredeti neve Derder volt. Lásd Der, Derder. Der Hagop=Jakab főtisztelendő, Der Kirkor=Gergely főtisztelendő, Der Szimon=Simon főtisztelendő. Ezek magyarul Pap Jakab, Pap Gergely,

Pap Simon. Jakab, Gergely, Simon stb. elhagyásával magyarázza Szongott ezt a nevet.

Pázkász. Nemességet kapott. Előfordul Pasekas alakban is.

Pattntyús. Ábrahám család által felvett kiegészítő név. Előfordul a Karátsonyi családnál is; nemességet kapott.

Pátrubán, Patrubány. Román szó, négy (patru) pénzt (bani) jelent. Mint névnek így nem volna értelme. A család neve eredetileg Csoriban volt, ami öszvérpásztort jelent, A névnek románra való átfordításánál Csori szót összetévesztették „csorsz”-négy örmény szóval, azt patronak fordították le, a „ban” képző pedig a román „bani” lett. Nemességet kapott a család.

Perint. Szamosújvári család. A román Parinte=atya=pater, azaz pap szóból származik. Megfelel az örmény Derdernek, a magyar Papnak.

Persian. Régebben Perszia-czi=perzsiai alakban fordul elő. Perszia a Perzsiának nem örmény alakja, mert az Parszig, Parszgaszdan volna. Persian örményes formában Parszigian lenne. Mindenesetre Perzsiából való bevándorlásra mutat. A név mai formában -ian végződéssel örményes hangzású.

Petraskó. Nemességet kapott. Mindenesetre Péter névnek szlávósított . alakja.

Placsintár. Szongott placsinta, palacsinta szóra vezeti vissza, így a jelentése palacsintakészítő lenne. E magyarázat ellen szól egy 1718 évbéli okmány, amelyen a név Blanitar-nak van írva. Nemességet kapott. A név Plecsintár, Plecsentár alakban is íródott régebben.

Polpák, Pollák. Mindkét alakban előfordul, jelentése: lengyel, Lengyelországból való; ritkán fordul elő ez a név az örményeknél.

Pongrácz. Magyarosított név, eredetileg Pungutz volt. Szamosújvári család.

Potoczky, Pototszky. Lengyelországból bevándorolt örmény család, a név is lengyel. Lengyelországban ma is élnek Potoczki nevű lengyel és örmény családok, nemesi és főnemesi rangban.

Publik, Publig. Bulbul törökül fülemile, éneklő (bülbül alakban is); -ig örmény kicsinyítő rag. Bulbulig=kis fülemile, kis énekes, amiből idővel Publik lett. A német Publik-kel nincs összefüggésben. Pupul ma is használatos örmény név, amiből kicsinyítő raggal Pupulik, Puplig, Publig le származtatható.

Pungucz, Pungutz. Punga románul erszény, -uc kicsinyítő rag, (Mint Issekutcznál) így jelentése kis erszény volna. A család egy része nevét Pongrácz-ra magyarosította.

R

Rátz, Rác. Mivel a család neve Pát alakban is szerepel, pát örményül kacsát jelent, aminek a román „ratia” felel meg, Szongott szerint román szóra vezethetd vissza. Nemességet kapott.

Rizoli. Gyergyószentmiklósi család.

Román. Szamosújvári család.

S

Sahin. Török szó, csinos, bájos kifejezésére használják. Sahín gözlü=csinos, bájoszemű. Nincs összefüggésben Sahinsah szóval. Előfordul Sahinovics név is.

Sirin. Csinost, formást jelent; keleten ma is használatos név.

Sogeldja. Előfordul Sogeldia, Sogeldea alakban is. Erzsébetvárosi család.

Sárga. A régi írásokban Sárgáján alakban is szerepel.

Szacha. Szamosújvári család. Törökül szakha=vízhordó ember; foglalkozást jelentű név. Szongott szerint Szácha és Tologán egy család.

Szálási, Szállási. Török eredetű szó. Eredetileg Szálár, majd Szálás volt; örmény anyakönyvekben Szálásian, Szálasjan, Szálasi, később pedig kizárólag Szállási alakban szerepel. (Ugyanazon folyamattal, mint Sima, Simafan, Simay.)

Szappanyos. A család eredeti neve Szabondsi volt. (Szabon-törökül szappan, Szabondsi=szappanárús.)

Szarukán, Száruchan, Számkán. A név Szaruchanian alakban is szerepel, ami keleten ma is előforduló családnév, különösen Kaukázusban.

Száva. Előfordul Szávu, Szávojan alakban is. Csikszépvízi család.

Szebeni, Szebený. Magyarosított név. Fark nevű család egy része magyarosította nevét Szebenire.

Szenkovics. A név a legkülönbözőbb változatban fordult elő, így Simkovics, Szenkovicsian, Szengovics, stb. . ,

Szentpéteri, Szentpétery. Erzsébetvárosi család, nemességet kapott. A név előfordul Szentpetrian, Szentpiteri alakban is. Szongott szerint Lázár nevű örmény család egyik tagja a kolozsmegyei Uzdi-SzentPéterre vándorolt be és a község nevééről vette fel megkülönböztető melléknévül a Szentpéteri (Szentpétery) nevet.

Szongott. Bogdán (örményül Aszvadur) német alakja=Sohn-Gottes. Ezen átalakulással magyarázza Szongott a név keletkezését. Ezzel szemben örmény külföldi lapok Szongott nevét gyakran Szundugiannak írják. Szundug=láda. A mássalhangzók felcserélése előfordul a magyarban is, így bödöny, döbböny. Ha ebből származtatjuk a nevet, akkor az átalakulás fokai: Szundug-Szungud-Szongod-Szongott és azonos a Láda névvel.

T

Temesváry. Előfordul Temesvárczi alakban is, ami Temesvárból valót jelent. Eleinte csak megkülönböztető melléknévül szolgált és alkalmasint azokat jelölték meg e névvel, akik Temesváron is megfordultak.

Todorán, Tedorean. Megfelel Tódorfinak, előfordul az előbbi alakban is, sőt Tódorfijan alakban is. Azonos jelentése van az ugyancsak előforduló Theodorovics (marosvásárhelyi család) és Todorovics névnek.

Tolokan. Előfordul Tullokan, Tologán alakban is.

Török. Örményül Thurk=török. A család nevét régebben Turk, Thurk alakban írta, nemességet nyert.

Turcsa. Szongott a román Turcia-ból származtatja, ami Törökországot jelent és így szerinte Török család elrománosított neve.

Tutsek. Eredetileg Tütsek volt a név, azonos a Tucsig névvel, amit Tutsig, Tutcsigian alakban is írtak.

U

Urmánczhi, Urmánczy. Orman, Urman, törökül erdő; -czi rag, a származási helyet jelenti. Urmánczi - erdős vidékről való, jelentése tehát „erdélyi”.

V

Vákár. Románul tehenészt jelent. A név azonban örmény hangzású, így lehetséges, hogy egy elferdített örmény szó.

Vártán. Örmény nemzeti hős neve. Vártán zoravar=Vártán hadvezér volt az avarairi hős. Gyakori és kedvelt fiúnév még ma is keleten, Erdélyben régebben, mint keresztnév fordult elő gyakran. Elferdített alakja Vertán. Vart örményül rózsát jelent.

Várteresz. Várt=rózsa, eresz, jeresz=arc, tehát rózsarcút jelent és pedig helyes kiejtéssel.

Vertán. Lásd Vártán.

Verzár. Románosan Verzerescu. Egyik ága nemességet kapott.

Vikol. Nemesi család.

Voith. Lengyelországban a községi bírót nevezték Voith-nak. Az előjáróság tagjai is voit-ok voltak. Lengyelországból bevándorolt család. A név Vaith, Voit, Voeth, Vajth, Wojt alakban is előfordul régi írásokban, anyakönyvekben.

Wolf. Kajl=farkas örményül. Ezt a nevet németlaka területeken Wolfra, Volfra fordították át és az illető nevét Kál=Farkas helyett egyszerűen Wolfnak írták. Kájł, Kál, Gál, Wolf, Farkas egy és ugyanazon név.

Z

Zabulig, Zebulik. Örmény hangzású név, -ig kicsinyítő raggal. A név Zabelből alakult, Zabelig=kis Zabel, Zabeligből lett Zabulig. Ez a magyarázat

már azért is helytálló, mert a használatból kiment családnevek között Záblu családnév is szerepel, ami Szongott szerint is Zabel-ből lett.

Zacharias, Zakhariás. Sok tagot számláló család. Leginkább Szamosújvárott laktak Zakhariások. Van nemesi ága is.

Zarug, Zarugh. Azonos Dzarug névvel. Zareh örmény férfinév: Zárug=Zareh kicsinyített alakja. Keleten ma is a Zareh nevű egyéneket becézve Zarugnak szólítják.

* * *

Az itt felsorolt családneveken kívül ritkábban előforduló családnevek

Antal, Antalfi, Ábrahám, Ábu, Áffumi, Ászlán, Bázár, Beltegár, Beszenszki, Beszter, Betá, Bézá, Bihul, Biluska, Blágá, Bogdándi, Bogdánovics, Boghosz, Boritás, Bosnách, Budzeskul, Buzesko, Bulbuk, Bumbár, Burgya, Burnáz, Buslig, Chácsko, Csákány, Csereser, Cshár, Cshicshág, Csillag, Csokán, Csonka, Csontos, Czholun, Czirák, Dalurai, Danigovics, Diraczhu, Dombi, Donovanák, Dregán, Drótos, Dsehez, Dsokebin, Erős, Fark, Farkas, Fátter, Frenkucz, Gágh-Márko, Gágh-Szákó, Gágugh, Girágosz, György, Hamari, Hácsko, Hándsul, Hándsulovics, Hánkovics, Hébas, Hercz, Hofer, Hornoj, Horom, Istvánfi, Jákobi, Jákubovics, Jásik, Jégdáli, Jeremias, Jolbej, Joseffi, Juhász, Jursa, Kandra, Kandrai, Kákicz, Káluszd, Kárengecz, Kárimisz, Kátteró, Kehes, Kepri, Kerekes, Kerpit, Kincses, Király, Kok, Kokonyigá, Kokor,

Kolcza, Kondrai, Konrád, Kontrás, Kopács, Kosotán, Kosza, Kovács, Kovásznai, Kresztis (Kristis), Kristóf, Lába, Láth, Lulim, Lutz, Maradék, Marosán, Marosfi, Márkovics, Másvilági, Másztig, Medgyesi, Meszir, Mihály, Minga, Mitfisz, Morár, Moroz, Mug, Munds, Nágo, Nóvai, Nevelics, Onucsán, Pál, Pálfi, Pánicz, Páped, Páskucz, Páskul, Pát, Peteleí (Petelácshi), Petul, Pictor, Pipás, Polgár, Popovics, Pribág, Rátotta, Remundás, Retezár, Roska, Rozsdás, Rusz, Sárbej, Sárosi, Sáska, Simkovics, Simon, Simonovics, Slafkovics, Slakovics, Stefánovics, Szabó, Száchá, Számtartó. Szász, Szefer, Szeferovics, Szimáon, Szjévitko, Szutás, Tamási, Tarisnyás, Tákesz, Thochor, Todorfi, Todorovics, Tolokán, Toth, Töm1ő, Trásztádsi, Tüzes, Vastag, Vászil, Virág, Zászlófi, Zuhál.

A főrészen, valamint az itt felsorolt családok közül:

Szamosújvárott találjuk a következő nevű örmény családokat, a legutóbbi kimutatás szerint: Áján, Alács, Alexa, Ányegdsi, Bányai, Bárány, Bátrin Begidsán, Belcsug, Bocsánszi, Bulbuk, Buzecsco, Czetz, Cheul, Dájbukát, Dániel, Deák, Dobos, Donogán, Dudutz, Duha, Esztegár, Flóra, Flórián, Fogolyan, Gábrus, Gopcsa, Govrik, Haraga, Haragai, Háríb, Izsáky, Jagamas, Kapatán, Kasza, Kárniol, Káttero, Kehes, Keresztes, Kosotán, Kovrigh, László, Lászlóffy, Lengyel, Madaras, Mánya, Márvai, Merza, Murádin, Násztur, Novák, Nuridsán, Nyegrucz, Onesán, Osztian, Pakulár, Papp, Pérint, Placsintár, Po-

lyák, Pongrácz, Sahin, Simay, Szácha, Száva, Szongott, Tarisnyás, Temesváry, Todorán, Tódorffy, Turcsa, Urmánczy, Voith, Zakariás, Zábulik nevű családok tagjait.

Gyergyószentmiklóson élnek:

Ázbé, Bocsánszy, Bogdán, Boor, Buslig, Cziffra, Csiky, Dániel, Dobribán, Drótos, Eránosz, Fejér, Gorove, Jakabffy, Karácson, Kabdebó, Keresztes, Kiss, Kopasz, Korbuly, Kritsa, Kosztándi, Lázár, Lengyel, Málnásy, Mánya, Merza, Mélik, Miklósy, Muslin, Polgár, Rizoli, Sáska, Simonovics, Száva, Szenkovics, Szebeny, Szekula, Urmánczy, Vákár, Zakariás és Zárug nevű családok.

Csikszerpízen élő örmény családok:

Császár, Dájbukát, Dávid, Dobál, Fejér, Gajzágó, Kabdebó, Mánya, Novák, Nuridsán, Száva, Szentpétery, Zakariás.

Az erzsébetvárosi örmény katolikus plébánia hívei között találjuk:

Ájváz, Ávédik, Beata (Betá), Császár, Csiky, Czárán, Dájbukát, Dániel, Dsokebin, (Dobó) Esztegár, Gajzágó, Garabeth, Gorove, Iszáj, Issekutz, Jakabffy, Karátsonyi, Kendov, Kopacz, Kosztin, Kozocsa, Lengyel, Markovits, Sogeldja, Szállási, Szász, Száva, Szenkovics, Szentpétery, Wolf, (alias Mesko) nevű családokat.

Természetesen az itt felsorolt családok egyes tagjai szétszórtnak Erdély más városaiban, sőt Budapesten és másutt is élnek.

Kolozsvárt többek között

Ákontz, Bocsánczi, Cetz, Csiky, Donogán, Dragomán, Fogolyan, Gáll, Izmael, Katona, Kabdebo, Kirkosa, Kopár, László, Lászlóffy, Mártonffy, Merza, Novák, Nyegrutz, Páskuj, Papp, Placsintár, Pungutz, Turcsa, Vikol, Voith, és Zakariás nevekkel találkozunk.

Marosvásárhelyen pedig:

Bocsánczi, Csausz, Csiky, Dudutz, Duha, Gámenczy, Govrik, Harmat, Hankó, Izmael, Kabdebo, Nuridsan, Papp, Pototzky, Sántha, Theodorovits nevekkel találkozunk.

Tordán:

Amirás, Csiky, Gogomán, Háry, Miron, Osztián, Vertán, Wolf név is előfordul.

Désen:

Bocsánczy, Bulbuk, Gonoman, Gámenczy, Gajzágó, Gogomán, Haraga, Placsintár nevű családok élnek.

Ditrón:

Bányai, Császár, Keresztes, Kopacz, Miklósi, Szász, Tarisnyás és Zakariás nevéek.

Csíkszeredán is elég szép számmal vannak örmények, többek között:

Ájvász, Dajbukáth, Fejér, Jakab, Keresztes, Merza, Nuridsany, Pototzky, Szentpéteri, Száva, Vákár, Verzár és Zakariás nevéek.

A kihalt családok számát Szongott Kristóf 1898-ban 181-re tette. Ezeknek neveit nem soroltam fel, csupán mint érdekességet közülők néhányat megemlítek, így: Apostol. Aliahverdi, Arakel (apostolt jelent) Báránsi (báránykereskedőt akar jelenteni.) Berbiar (borbély), Chácsig, Chev-Luszig, Chutlube, Cuhár, Dolváth, Edei, Edelbej Edgarian, Erzerumczi (erzerumi), Fonod, Gurjegh (=Cyrill), Halvádsi (halva-árus) Hárig (hairig=atyus), Hajrabad, Ibasfalaovczi (erzsébetfalvai), Iszmirian, Jámbor, Kornás, Kulmig, Kuság, Mechitarian, Nahabed, Nosztopian, Ohanian, Örmény, Paghneban (=fürdős), Pepugár, Petrasko, Piperdsi (borsárus), Pobig (=mezítláb), Ripszima (Hripszima keresztnévből lett), Sahnázár, Sinkuly, Susán (virágnév), Sildonigian, Silmanugian, Szuliman, Therbet, Tolokán, Vártábed (tanító-szerzetes), Zsákota, Zsóra stb...

Használatból kiment családnevek.

Több örmény családnév részben más név felvétele, részben a névnek idők folyamán bekövetkezett átalakulása, valamint a névmagyarosítás folytán kiment a használatból. Szongott Kristóf 388 ilyen, használatból kiment családnevet sorol fel, amelyek közül csupán a jellegzetesebb neveket említem meg, így:

Ádsám (perzsát, járatlan idegent jelent) Ándon, Ántonás, Ávedum, Ázád (=szabad), Badgerahan (=fényképész), Barchodár, Bedrosz (=Péter), Bunda, Chull (=süket) Chontikhár, Csobotár, Csoribán, (1. Patrubány), Delbej, Dsermág (=fehér), Dsigár, Dzurperán (=ferdeszájú), Dzurthekian, Dzurkithian (=görbeorrú), Embej, Fedik, Fojsza, Gágh (=sánta), Gerláczi (Szamosujvári), Goldschmied, Glorig (=glorig gömbölyűcske), Gondág, Hádsi, Hajruszep (=József atya), Hászt (=vastag), Hurmuz, Jolmelik, Kál, Kerebi, Khel (=kopasz), Kirkor, Kristóffi, Lebed, Lupig, Lupul, Luszigian, Máhdesi (=Hádsi), Mitko, Mok, Muhib, Mundra, Nerszesz, Oszkerics (=aranymives), Párlusz (=pariluzsz=jó rege-it), Roth (szász területen), Simá, Szábel, Szárkisz, Szilágian, Szjev (=fekete), Szultán, Szúr (=éles kard), Tájvel, Thorosz, Thurk, Tuluk, Zádíg (=husvét), Zártun, Zerif, Zoruthiun (=erősség), Zugráv, stb.

Az örmény családnevek felsorolását azért tartottam szükségesnek, mert e téren a legutóbbi időkben sok visszaélés történt.